

A. ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Σήμερα ο άνθρωπος **παρουσιάζεται** σαν μια μηχανή, που την κουρδίζεις και εκτελεί τα πάντα κατά φυσικό τρόπο, ίσως εξωτερικά άμεμπτο, αλλά **εσωτερικά** ασυγκίνητο. Ο άνθρωπος δηλαδή σήμερα, κάτω από την επίδραση του βιομηχανικού πνεύματος, κινείται έτσι σαν να υπάρχουν μέσα του ελατήρια ή κουμπιά, που τα πιέζουμε, αλλά δεν έχει ψυχή που διψά γι' αγάπη.

Σήμερα όλα, ή πολλά, έχουν γίνει απλώς τύποι, απλώς στενόχωρες υποχρεώσεις. Η γιορτή, π.χ., κατάντησε μια απλή ημερομηνία, αργία, απλό ξεκούρασμα κι όχι συνάντηση ψυχών. Το χάρισμα και το δώρο, υποχρέωση.

Τα πρωτεία του σημερινού μας πολιτισμού τα έχουν οι μηχανές, που βάζουν τη σφραγίδα τους επάνω στην οργάνωση των κοινωνιών μας. Κάτω απ' αυτήν την **περιρρέουσα** στην κοινωνία μας ατμόσφαιρα, φαίνεται πως η ψυχή μας δεν αισθάνεται πια την ανάγκη να σμίξει ελεύθερα με τις άλλες αδελφές ψυχές. Από πολλές αιτίες έχει, ίσως, χάσει αυτήν την έφεση.

Δεν πρέπει να διαφεύγει ακόμη από το νου μας πως κατά βάθος ευγένεια και καλή συμπεριφορά δε σημαίνει κινήσεις εξωτερικές, μηχανικές, φερσίματα που θέλουν να εξαπατήσουν τους άλλους. Δε σημαίνει “κατά συνθήκη ψέματα”, ούτε ηχηρές και γλυκερές εκφράσεις χωρίς περιεχόμενο, που βγαίνουν από υπολογισμό για προσωπικό και μόνο όφελος, γεμάτες υποκρισία και κιβδηλεία. Ούτε η δημαγωγική φρασεολογία είναι ευγένεια και καλή συμπεριφορά απέναντι στους άλλους, ούτε δουλοπρεπής ευλυγισία της σπονδυλικής στήλης εμπρός στα μεγάλα και δυνατά πρόσωπα, και αντίθετα σκληράδα και υπεροψία μπρος στους αδύνατους, αυτούς που δεν έχουν σημασία, δύναμη κι επιρροή.

Αυτού του είδους η συμπεριφορά είναι αντικοινωνική, δε δημιουργεί ατμόσφαιρα αρμονικής συμβίωσης, κι αν υπάρχει, τη διαλύει. Η καλή συμπεριφορά, που ευκολύνει το δρόμο του εγώ προς το εσύ, δείχνεται σε όλα, τόσο στα μικρά όσο και στα μεγάλα. Η κοινωνική συμβίωση, όσο κι αν διέπεται από νόμους, κανόνες και τάξη, είναι δυνατή μόνο, όταν κυριαρχεί μεταξύ μας κατά αμοιβαίο τρόπο η εκτίμηση, η ευγένεια, όταν στις αναπόφευκτες συγκρούσεις με τους άλλους δείχνουμε κατανόηση, υπομονή και ανεκτικότητα.

Το φρόνημα στη συναναστροφή με τους ανθρώπους είναι φυσικά πολύ σπουδαιότερο από την απλή “ετικέτα” της συμπεριφοράς μας, γιατί μόνο έτσι μπορεί να μιλήσει καθένας στον άλλον από καρδιά και να επικοινωνεί η μια ψυχή με την άλλη. Η σημερινή συνάντηση, η συντροφιά μας με τους άλλους στην καθημερινή μας συναναστροφή έχει την έννοια και το χαρακτήρα απλώς της στεγνής συγκοινωνίας. Μ' άλλα λόγια, ο καθένας **παίζει** για τον άλλον ένα ρόλο ορισμένο. Το τι είναι αυτός ο άλλος πέρα από το ρόλο που παίζει, που είναι φορέας του, δεν ενδιαφέρει κανέναν.

Δεν αντικρίζουμε τους συνανθρώπους μας παρά μόνο σαν μέσο, και σχεδόν ποτέ σαν αυτοσκοπό. Στη συνάντησή μας, ο καθένας για μας είναι μόνο ο έμπορος, ο υπάλληλος, ο σερβιτόρος, ο αχθοφόρος κ.λπ., ο ρόλος, δηλαδή, τον οποίο έχει επαγγελματικά ντυθεί. Γι' αυτό και μας διαφεύγει ολωσδιόλου ο συνάνθρωπος. Η έννοια άνθρωπος μάς μένει έτσι σαν κάτι το αφηρημένο.

Ο άνθρωπος του τεχνικού πολιτισμού έγινε για το συνάνθρωπό του απαθής, κατάντησε αδιάφορος, έφτασε ως την παθητικότητα. Κάτω από την επίδραση του βιομηχανικού πνεύματος δεν αναζητεί εντατικά τη στενή γνωριμία που να προέρχεται από κοινά βιώματα, παρά τη γνωριμία εκείνη που μόλις μπορεί να πει κανένας πως αναγνωρίζει ένα πρόσωπο.

Το βιομηχανικό πνεύμα στις στενές εσωτερικές σχέσεις των ανθρώπων έδωσε μια νέα μορφή και νέο περιεχόμενο, τις **άλλαξε**. Από στενές εσωτερικές συναντήσεις και φιλίες τις έκανε φιλίες ή κοινότητες συμφερόντων, συνεταιριστικές εμπορικές φιλίες και κάθε παρόμοιο συμβατικότητα.

Ιω. Ν. Ξηροτύρης

Παρατηρήσεις

A. Ποια είναι κατά τη γνώμη του συγγραφέα η κύρια αιτία για το γεγονός ότι οι σχέσεις των ανθρώπων έχουν γίνει συμβατικές; Αναζητήστε τη μέσα στο κείμενο.

B1. «Δεν αντικρίζουμε τους συνανθρώπους μας παρά μόνο σαν μέσο, και σχεδόν ποτέ σαν αυτοσκοπό». Χρησιμοποιώντας την άποψη αυτή ως θεματική περίοδο, να την αναπτύξετε σε μια παράγραφο αξιοποιώντας τη μέθοδο των παραδειγμάτων (80-100 λέξεις).

B2. Να εντοπίσετε δύο προτάσεις ή φράσεις του κειμένου, όπου η γλώσσα λειτουργεί ποιητικά (μεταφορικά).

B3. Να αναζητήσετε από ένα **συνώνυμο** για τις ακόλουθες λέξεις: παρουσιάζεται, εσωτερικά, περιρρέουσα, παίζει, άλλαξε.

B4. Να βρείτε από ένα αντώνυμο για τις παρακάτω λέξεις: άμεμπτο, ευγένεια, μηχανικές, προσωπικό, αφηρημένο.

B5. Να γράψετε προτάσεις με καθεμιά από τις λέξεις: πρωτεία, ασυγκίνητο, αντικοινωνική, αναπόφευκτες, ανεκτικότητα.

Παραγωγή Λόγου

Γ. Πιθανότατα, καμιά λέξη δεν έχει κακοποιηθεί τόσο, όσο η αγάπη. Στη σύγχρονη πραγματικότητα, η έννοια της αγάπης αμφισβητείται έντονα, καθώς πληθαίνουν οι διαστρεβλώσεις της σημασίας της και αλλοιώνεται το νόημά της από ποικίλους παράγοντες. Σε ένα άρθρο (400-500 λέξεων) που θα δημοσιευθεί στο περιοδικό του σχολείου σας προσπαθήστε να ευαισθητοποιήσετε τους συμμαθητές σας, ώστε να μη ντρέπονται να δείξουν τα συναισθήματά τους, τονίζοντας παράλληλα την αξία της αγάπης.